

Dementie Inzicht

Omgaan met de veranderingen bij mensen met dementie

Colofon

© 2015 SAAM Uitgeverij, Hillegom

Auteurs

M. A. van der Ploeg

A. J. de Mooij

Illustraties

E. E. ten Haaf

Vormgeving

Design4Media, Hillegom

Uitgever

SAAM Uitgeverij, Hillegom

www.saamuitgeverij.nl

ISBN: 9789492261021

NUR: 840

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, namelijk elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opnamen of enige andere manier, onder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Dementie Inzicht

Omgaan met de veranderingen bij mensen met dementie

M.A. van der Ploeg
A.J. de Mooij

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1. Inleiding	9
2. Veroudering	13
3. Kenmerken van dementie	41
4. Verschillende vormen van dementie	57
5. Cognitieve achteruitgang	75
6. Gedragsstoornissen bij dementie	91
7. Psychiatrische symptomen en stoornissen	121
8. Medicamenteuze behandeling van gedrags- en psychiatrische stoornissen	135
9. Dementie en wetgeving	143
10. Thema's in de psychogeriatrische zorg	149

Voorwoord

Dit boek gaat over dementie. En over de impact die deze ziekte heeft op zowel de mens die dementie heeft als op zijn omgeving. Want de lichamelijke veroudering en de (verstandelijke) gevolgen van dementie zorgen ervoor dat de persoon in kwestie steeds meer en steeds intensievere hulp nodig heeft. Eerst is er nog de fase waarin je je afvraagt: wat is er aan de hand met mijn man of met mijn moeder? Maar langzamerhand, wanneer ze gaan verdwalen, u niet meer herkennen en karakterveranderingen ondergaan, zal de arts al snel kunnen bevestigen wat u al bevroedde: uw man, vrouw, vader, moeder heeft dementie. Wat nu?

De zorg in Nederland is zo geregeld, dat mensen met dementie niet meer als vanzelfsprekend naar een verpleeghuis gaan. De complexe zorg voor hen rust langere tijd op de schouders van partners, kinderen of andere mantelzorgers en zorgprofessionals als thuiszorg en casemanagers. En dat is een intensieve, emotionele periode. Want hoe ga je om met iemand die dementie heeft en steeds afhankelijker wordt van hulp van anderen? En welke zorg moet je bieden en op welk niveau? Het dementieproces verloopt namelijk bij iedere persoon anders.

Wanneer de zorg thuis echt niet meer gaat, is opname in een verpleeghuis onvermijdelijk. Zorgverleners leren de cliënt pas kennen in een vergevorderd stadium van dementie. De kennis en ervaring die de familie dan al heeft opgedaan, komt dan goed van pas. Samen met het team van zorgverleners kan je met goed luisteren en het aanreiken van de juiste informatie, de zorg goed afstemmen op de persoonlijke wensen en mogelijkheden van de cliënt.

Dit boek biedt een goed handvat en is geschikt voor iedereen die nauw betrokken is bij de zorg voor en omgang met iemand met dementie. Het laat zien wat de gevolgen zijn van dementie op lichaam, geest en gedrag. Of u nu thuis als mantelzorger voor iemand zorgt, of in een verpleeghuis als professionele zorgverlener, dankzij de aan-

gerekte kennis en inzichten begrijpt u (nog) beter hoe verwarrend dementie moet zijn voor degene die het heeft. U leert daardoor beter omgaan met de veranderingen die gepaard gaan met dementie, om zo de zorg af te stemmen op de persoonlijke behoeften van de persoon met dementie.

Voor zorgverleners is dit boek een echte must read. Als zorgverlener moet je je constant kunnen aanpassen aan het niveau van degene die je verzorgt. Bij elke cliënt is er namelijk een andere variatie in het beloop en de snelheid van de achteruitgang. Dit boek biedt hen verdieping van de kennis die zij hebben opgedaan in theorie en praktijk. Voor mantelzorgers biedt dit boek meer inzicht in deze ziekte, het proces en de gevolgen daarvan, waardoor zij beter en met meer vertrouwen kunnen omgaan met de situatie.

De arts en de verpleegkundige die het boek hebben geschreven zijn zorgverleners uit de praktijk. Zij schrijven laagdrempelig vanuit hun ervaringen op de werkvloer. U krijgt daardoor een goed beeld van wat u kunt verwachten en hoe u daar mee om kunt gaan. Hun theoretische kennis vanuit de (neuro)psychologie en de geneeskunde biedt daar een goede ondersteuning bij.

Dementie is een progressieve aandoening en het ziekteverloop is onomkeerbaar. Maar u kunt wel, door (beter) inzicht te krijgen in het verloop van de ziekte en de gevolgen die de ziekte heeft voor uw cliënten, partner, ouder én uzelf, leren om er beter mee om te gaan. Ik hoop van harte dat dit boek u daarbij helpt.

Anneke Bakker, uitgever
SAAM Uitgeverij

1. Inleiding

- 1.1 Wat is goede zorg?
- 1.2 Voorwaarden voor goede zorg
- 1.3 Onze visie ‘zorg vanuit de ander’
- 1.4 Kunnen **Zien**?
- 1.5 Zien** en belevingsgerichte zorg

Dit boek is bedoeld voor degene die nauw betrokken is bij de zorg voor mensen met dementie, inzicht te geven in het omgaan en verzorgen van deze kwetsbare groep mensen. De zorg voor mensen met dementie is namelijk complex en vereist kennis en kunde. Mensen die lijden aan dementie gaan zowel geestelijk als lichamelijk steeds verder achteruit, dit maakt dat er in relatief korte tijd veel veranderingen optreden. Als zorgverlener moet je je constant kunnen aanpassen aan het niveau van degene die je verzorgt. Bovendien is er een grote variatie in het beloop en de snelheid van achteruitgang bij dementie. Dit vraagt om flexibiliteit, creativiteit, inzicht en geduld. Inzicht in de ziekte dementie is van groot belang om goede zorg te kunnen bieden.

Voor het leesgemak gebruiken we de term ‘zorgverlener’ voor degene die nauw betrokken is bij de zorg voor mensen met dementie. Dit kan zowel de professionale zorgverlener zijn, maar ook de mantelzorger, partner of familielid die zorg biedt aan een cliënt.

Met de term ‘cliënt’ bedoelen we de persoon die dementie heeft en aangewezen is op zorg van de zorgverlener.

Communicatie wordt naarmate de dementie verder vordert steeds lastiger. Mensen met dementie zijn steeds minder goed in staat hun behoeften en gevoelens onder woorden te brengen terwijl ze gelijktijdig steeds afhankelijker worden. Door de grote mate van afhankelijkheid en de verstandelijke achteruitgang zijn mensen met dementie buitengewoon kwetsbaar en een gemakkelijk slachtoffer van machtsmisbruik of kwaadwillendheid. Als zorgverlener draag je dus behoorlijke verantwoordelijkheid.

Zorgen voor mensen met dementie kun je niet alleen. Er is een netwerk nodig van professionals zoals artsen, fysiotherapeuten, diëtisten, ergotherapeuten, maatschappelijk werkers, psychologen, familieleden en mantelzorgers. In het verpleeghuis zijn de familieleden een belangrijk onderdeel van het 'zorgteam'. Zij hebben naast de emotionele band met de cliënt een wettelijke functie als vertegenwoordigers van de wilsonbekwame cliënt. Als familie valt het niet altijd mee om alle neuzen van het zorgteam dezelfde kant op te laten wijzen. Vaak kun je met goed luisteren en het verstrekken van goede informatie een hoop bereiken.

Tot slot krijg je als zorgverlener te maken met moeilijke thema's waaronder vrijheidsbeperking en het levenseinde. Rondom deze thema's bestaan allerlei vraagstukken waar geen kant en klare antwoorden op bestaan. Daarom is het van belang dat je in staat bent situaties van meerdere kanten te bekijken en de voor- en nadelen van de verschillende mogelijkheden tegen elkaar af te zetten. Een van de doelen van dit boek is de zorgverlener te ondersteunen en te stimuleren om zelf kritisch na te denken bij beslissingen die hij of zij maakt en ook over de manier waarop hij of zij de zorg aanbiedt en activiteiten verricht.

1.1 Wat is goede zorg?

Het uiteindelijke doel van dit boek is dat er goede zorg kan worden geleverd aan mensen met dementie. Maar wat is goede zorg eigenlijk? Er bestaat geen algemeen geaccepteerde definitie van goede zorg. Toch zal iedereen wel een bepaald idee of gevoel hebben van wat goede zorg inhoudt. Wat de auteurs betreft is goede zorg ten minste liefdevol, kundig, persoonlijk en respectvol.